

Investigating the Lived Experience of Parents of the Reasons for Academic Failure of Primary Students in Ardabil City, Hir Region

Sohrab Farajkhah^{1*}, Mohammad reza nasiri ², morteza javidpur ³

¹ Master of Rehabilitation Counseling, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran

² Master of Educational Psychology, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

³ PhD student in Educational Management, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran

* **Corresponding author:** Master of Rehabilitation Counseling, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran

Received: 2021-12-27

Accepted: 2021-12-31

Abstract

Lack of education today is one of the major concerns of families and those involved in education. Every year, a large number of students face a phenomenon called academic failure. Aim: The aim of this study was to investigate the lived experience of parents of the reasons for academic failure of primary school students in Ardabil city, Hir region. Method: This qualitative study was conducted with the participation and support of 14 parents (male and female) of primary school students in Ardabil, Hir region, using purposive sampling and semi-structured interviews. Qualitative content analysis method was used to analyze the obtained information. Findings: The findings of the study showed that the reasons for primary school dropout are: personal, family, economic, governance, social and cultural factors. Conclusion: The results showed; Characteristics and factors that have hindered the academic performance of elementary students are a set of individual and environmental factors, so neglecting or ignoring any of these factors and characteristics can deprive them of continuing their education and having a better future.

Keywords: Parents, Elementary students, Academic failure,

بررسی تجربه زیسته والدین از دلایل افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی شهرستان اردبیل منطقه هیر

سهراب فرج خواه^{۱*}؛ محمدرضا نصیری^۲؛ مرتضی جاویدپور^۳

^۱ کارشناس ارشد مشاوره توانبخشی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره) تهران، ایران

^۲ کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

^۳ دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت آموزشی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

* نویسنده مسئول: کارشناس ارشد مشاوره توانبخشی، دانشگاه علامه طباطبایی (ره) تهران، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۰

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۰۶

چکیده

افت تحصیلی امروزه یکی از نگرانی های مهم خانواده ها و دست اندرکاران تعلیم و تربیت می باشد. همه ساله تعداد زیادی از دانش آموزان با پدیده ای به نام افت تحصیلی مواجه می شوند. هدف پژوهش حاضر با هدف بررسی تجربه زیسته والدین از دلایل افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی شهرستان اردبیل منطقه هیر انجام شده است. روش: این مطالعه کیفی با مشارکت و همراهی ۱۴ نفر از والدین (مرد و زن) دانش آموزان مقطع ابتدایی در شهر اردبیل منطقه هیر با روش نمونه گیری هدفمند و مصاحبه نیمه ساختاریافته صورت گرفت و جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. یافته ها: یافته های حاصل از پژوهش نشان دادند که دلایل افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی عبارتند از: عوامل فردی، خانوادگی، اقتصادی، حاکمیتی، اجتماعی و فرهنگی. نتیجه گیری: نتایج پژوهش نشان داد؛ ویژگی ها و عواملی که عملکرد تحصیلی دانش آموزان ابتدایی را با مشکل مواجه ساخته اند مجموعه ای از عوامل فردی و محیطی است، بنابراین بی توجهی یا نادیده گرفتن هر کدام از این عوامل و ویژگی ها می تواند آن ها را از ادامه تحصیل و داشتن یک آینده بهتر محروم سازد.

واژگان کلیدی: والدین، دانش آموزان ابتدایی، افت تحصیلی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه رویکردی نو در علوم تربیتی محفوظ است.

مقدمه

افت تحصیلی امروزه یکی از نگرانی های مهم خانواده ها و دست اندرکاران تعلیم و تربیت می باشد. همه ساله تعداد زیادی از دانش آموختگان با پدیده ای به نام افت تحصیلی مواجه می شوند. این پدیده علاوه بر زیان های هنگفت اقتصادی، آثار سوئی بر سلامت روحی دانش آموزان بر جای می گذارد. برخلاف گذشته که تصویری شد توانایی یادگیری هر فرد تنها

تابعی از میزان هوش و استعداد های اوست، اکنون باور بر این است که با وجود نقش تعیین کننده عوامل ذاتی در یادگیری، عوامل دیگری نیز در میزان یادگیری نقش اساسی دارند. تفاوت در میزان یادگیری افراد در میزان دانش آن ها نیست، بلکه در کیفیت و چگونگی یادگیری آنها است [۱]. افت تحصیلی یعنی عدم موفقیت در تحصیل به معنای دستیابی فراگیر به مجموعه مهارت هایی است که انتظار می رود در نتیجه آموزش، آن را یاد

بگیرند [۲]. جلوگیری از افت تحصیلی یک چالش جدی است، زیرا کسانی که از نظر تحصیلی شکست می‌خورند، در طول زندگی چالش‌های اجتماعی و اقتصادی چشمگیری را تجربه می‌کنند [۳]. نظام آموزشی کشورما نیز همانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه یا توسعه یافته با مسئله افت تحصیلی روبه‌روست [۴]. مسئله شکست و موفقیت تحصیلی سابقه‌ای طولانی و نامشخص دارد و تاریخ آن مقارن با آغاز خواندن و نوشتن بشر است. اما به‌طور رسمی پس از اجباری شدن آموزش و پرورش در اواخر قرن نوزدهم و همگام با تحولات صنعتی و نیاز به نیروهای تربیت شده و متخصص، افکار دولت مردان و دست‌اندرکاران آموزش و پرورش به مسئله پیشرفت و شکست تحصیلی معطوف شده است [۵].

علل و عوامل متعددی سبب ایجاد افت تحصیلی یا ا탈اف در نظام آموزش و پرورش می‌شود که می‌توان آنها را به علل و عوامل درونی و بیرونی نظام آموزش و پرورش تقسیم کرد. عوامل درونی نظام آموزش و پرورش را نیز می‌توان به عوامل مربوط به برنامه‌های درسی و برنامه‌های آموزشی تقسیم کرد. در عوامل مربوط به برنامه درسی می‌توان به عدم تسلط کافی معلم در تدریس، به کارگیری روش‌های سنتی و حافظه-مدار و عدم توجه به ایجاد فرصت‌های یادگیری مناسب اشاره کرد. عوامل مربوط به برنامه‌های آموزشی شامل مواردی نظیر عدم ارتباط عاطفی صحیح میان معلم و دانش‌آموز، ضعف تخصصی معلمان و عدم توانایی در جذب دانش‌آموزان است. از میان عوامل بیرونی مؤثر در شکست تحصیلی می‌توان به عوامل اقتصادی-اجتماعی مانند فقر و محرومیت خانواده و عوامل فرهنگی-اجتماعی مانند طبقات اجتماعی، محیط اجتماعی و مسائلی مانند مشکلات خانوادگی و طلاق و نیز عوامل روانی-جسمانی مانند عدم علاقه و انگیزه، کمبود استعداد، اختلالات یادگیری، بحران بلوغ، ضعف خودپنداره و بیماری‌های جسمانی اشاره کرد [۶].

نظام آموزش ابتدایی به دلیل نقش بی‌بدیلی که در شکل‌دهی به بنیان‌های تربیتی جوامع دارد، از رسالت و جایگاه رفیعی برخوردار است به نحوی که می‌توان تعالی جامعه و تحقق اهداف کلان آن را متأثر از کیفیت این نظام دانست [۷]. کنکاشی در برنامه‌های تحول در کشورهای پیشگام، مؤید سرمایه‌گذاری و تمرکز آنها در کیفیت‌بخشیدن به نظام آموزش و پرورش به‌ویژه آموزش ابتدایی دارد. پیشنهاد و تاکید شده است که در دوره ابتدایی به عنوان پایه‌ای‌ترین دوره که به درستی جایگاه خشت اول و پی و بنیاد ساختمان نظام آموزشی به شمار می‌رود، شایسته‌ترین و باکیفیت‌ترین مربیان و کادر آموزشی، مدیران، فضای و امکانات آموزشی، دقیق‌ترین طرح‌ها و برنامه‌ها و

اصیل‌ترین تکالیف، شیوه آموزشی، مدیریت و جهت‌گیری آموزشی در این دوره تدارک دیده شود. سنگاپور از جمله کشورهای پیشگام در عرصه سنجش‌آموخته‌ها در نظام آموزش ابتدایی است. اخیراً با شعار «تمرکز بیشتر بر آموزش ابتدایی به‌منظور آمادگی بهتر دانش‌آموزان برای آینده» با استفاده از سنجش فراگیر (همه‌جانبه/کل‌نگر) برنامه‌های موثر و تحول‌برانگیزی را در ارتقای آموزش ابتدایی برداشته است [۸].

پژوهش‌های زیادی پیرامون عامل‌های مرتبط با افت تحصیلی انجام شده است و هریک از پژوهشگران عامل‌های متعددی را در این زمینه موثر دانسته‌اند. آوارزا^۱، کابیرا^۲ و توماس^۳ (۲۰۱۲) در مطالعه خود به عواملی نظیر عامل‌های روانی، آموزشی، خانوادگی، اقتصادی، سازمانی و اجتماعی به عنوان عوامل دخیل در افت تحصیلی اشاره کرده‌اند [۹]. ابراهیم کافوری ملکی و خسروبابادی (۱۳۹۴) عوامل فعالیت یادگیری، راهبردهای یاددهی - یادگیری، مواد و منابع آموزشی و زمان آموزش را مهمترین عوامل افت تحصیلی بان کرده‌اند. باسلاندی^۴ و مک کاج^۵ (۲۰۰۶) معتقدند که علل عدم موفقیت تحصیلی به‌طور اساسی به دو دسته عوامل درونی و بیرونی بستگی دارد. منظور از عوامل بیرونی عامل‌هایی است که منشا آن در خارج از فرد است مثل: مسائل خانوادگی و اجتماعی و عوامل آموزشی. عوامل درونی بیش‌تر در ارتباط با ویژگی‌های فردی است [۱۰]. عامل‌هایی مانند، شرایط اقتصادی، روانی اجتماعی و مسائل خانوادگی، عوامل محیطی، علمی، بقا و ادامه حیات. عامل‌های دانش‌آموزی، مدرسه‌ای و اجتماعی. عامل‌های مدرسه‌مدار، خانواده‌مدار و کودک‌مدار و نیز عوامل درونی آموزش و پرورش، شرایط و مشخصات نظام، برنامه‌های آموزشی و درسی و عوامل بیرونی آموزش و پرورش، فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و روانی جسمانی در افت تحصیلی موثر است [۱۱].

به‌رغم شناسایی اثرات و پیامدهای مثبت و منفی فهرست‌شده برای دلایل افت تحصیلی دانش‌آموزان، لیکن اکثریت مطالعات انجام‌شده، مبتنی بر روش‌شناسی اثبات‌گرایی و روش‌های کمی پژوهش است که بنا به ماهیت این قبیل مطالعات و وسعت یافته‌های برآمده از آن، لیکن، به نظر می‌رسد شناخت بدست‌آمده در بازنمایی پدیده مورد مطالعه، از عمق کافی برخوردار نبوده است. بدین منظور در پژوهش حاضر با درک این ضرورت، سعی شده‌است تا با استفاده از رویکرد مبتنی بر پدیدارشناسی، ضمن تحلیل تجربه‌زیسته والدین دانش‌آموزان ابتدایی و ادراک دیدگاه‌های آنها به عنوان مهمترین عنصر تأثیرگذار در هدایت فرایند یاددهی-یادگیری، با کسب شناخت عمیق از پدیده مورد مطالعه، سایر ابعاد و زوایای مترتب بر

البته در راهنمای مصاحبه جزییات مصاحبه، شیوه‌ی بیان و ترتیب آن‌ها ذکر نمی‌شود، این موارد در طی فرایند مصاحبه تعیین می‌شوند. برای بررسی دلایل افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی با در نظر گرفتن مبانی نظری و پیشینه پژوهش پرسش‌های تحقیق بر مبنای متغیرهای اصلی پژوهش طراحی شد. محتوای سؤالات مصاحبه بر اساس شناسایی درک مصاحبه‌شوندگان از افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی بود، این‌که از نظر کنشگران مورد مطالعه شاخص‌های اصلی افت تحصیلی چگونه است؟ در ابتدا تعداد محدودی سؤال باز و کلی با هدف کسب اطلاعات عمیق از مصاحبه‌شوندگان در زمینه تحقیق مورد نظر توسط محقق طراحی شد و طبق پاسخ مصاحبه‌شوندگان، سؤالاتی جهت توضیحات بیش‌تر صورت گرفت تا به عمق بیش‌تر داده‌ها دست یابد. محقق بدون جهت دادن به گفته‌های مشارکت‌کنندگان تلاش کرده است به دنیای درونی و تجربیات افراد مشارکت‌کننده در حوزه‌های مورد مطالعه دست یابد.

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شده است. تحلیل محتوا یکی از روش‌های پژوهش کیفی است که با تحلیل داده‌های کیفی و طبقه‌بندی آن‌ها می‌کوشد تا به معنای درونی آن‌ها دست یابد [۲۰]. این روش سعی در درک معنا، با تقلیل داده‌های کیفی و طبقه‌بندی آن‌ها دارد. در این روش، پژوهشگر از به‌کارگیری طبقات از قبل تعیین‌شده اجتناب می‌ورزد و در اصل، این امکان را فراهم می‌کند که طبقات و نامشان از درون داده‌ها بیرون آید. ابتدا تحلیل داده‌ها با خواندن مکرر متن برای کسب بینش کلی انجام می‌پذیرد. سپس متون، کلمه به کلمه خوانده می‌شود و کدها استخراج می‌شوند. این فرایند به‌طور پیوسته از استخراج کدها تا نام‌گذاری آن‌ها تداوم می‌یابد و سپس بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌های کدها، در داخل طبقات قرار می‌گیرند و در پایان به ازای هر مفهوم، شواهدی از متن داده‌ها نقل قول می‌شوند [۲۱]. در این پژوهش نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند و از روش نمونه‌گیری همگون استفاده شد. نمونه همگون شامل گروهی است که دارای ویژگی‌های مشابه‌اند [۲۲]. در نمونه‌گیری هدفمند پژوهشگر تعمداً به انتخاب افرادی اقدام می‌کند که تأمین‌کننده‌ی اطلاعات مهمی هستند و مهم‌ترین اصل انتخاب افرادی است که بتوانند اطلاعات مورد نیاز برای پاسخگویی به سؤالات پژوهش را فراهم آورند [۲۳]. تعداد نمونه در این تحقیق ۱۴ نفر بودند که به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

یافته‌ها

دلایل افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی، بازنمایی شود. درک عمیق پدیده مورد مطالعه، می‌تواند به ما در عمق‌بخشیدن به شناخت از موضوع، غنی‌سازی یافته‌ها و بازسازی معنایی پدیده مورد بررسی، یاری رساند.

نتایج بررسی‌ها، شواهد و مستندات متعدد پژوهشی، نشان می‌دهد، نقش والدین در توفیق نظام آموزشی، افزایش کیفیت فرایند یاددهی‌یادگیری و همچنین تعمیق یادگیری دانش‌آموزان، به‌ویژه در مقطع ابتدایی از اهمیت بسزایی برخوردار است. [۱۲][۱۳][۱۴][۱۵][۱۶][۱۷]. رهیافت‌ها و پیشنهادهای برگرفته از این مطالعات، بر ضرورت توجه به نظرات و خواسته‌های والدین به عنوان تسهیل‌گران امر تربیت به منظور ایجاد بالندگی و نشاط در جو مدرسه و غنی‌سازی فعالیت‌های کلاسی از طریق توجه به دیدگاه‌ها، شناسایی خواسته‌ها و رفع مشکلات موجود صحنه گذارده است. هر انسانی دنیای منحصر به فردی از ادراک و تصورات دارد که از آگاهی‌ها و تجربیات وی نشأت می‌گیرد، اما مجموعه‌ای از الگوهای ادراکی مشابه در میان افراد در جامعه حاکم است که می‌توان آن‌ها را کشف و فرمول‌بندی کرد [۱۸]. با توجه به اینکه کیفیت عملکرد افراد، تحت تاثیر ادراک و تجارب آنها قرار دارد [۱۹]، لذا بررسی ادراک و باورهای والدین، به دلیل حساسیت جایگاه آنها در نظام آموزشی، از اهمیت فوق‌العاده‌تری برخوردار است. در پژوهش حاضر سعی گردید تا فارغ از هرگونه قضاوتی در مورد درستی یا نادرستی دیدگاه والدین، ادراک و باورهای آنها، در خصوص دلایل افت و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، کشف و بازنمایی گردد. از این رو مسئله اساسی در پژوهش حاضر این است که، دلایل افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی شهرستان اردبیل منطقه هیر از نظر والدین دانش‌آموزان چیست؟

روش

پژوهش حاضر از نوع مطالعات کیفی و یک پژوهش پدیدارشناسی است. پدیدارشناسی یکی از روش‌های کیفی است که درصدد درک لایه‌های عمیق تجربه‌های زیسته‌ی برخی افراد درباره‌ی یک مفهوم یا پدیده است. در این پژوهش جهت گردآوری داده‌ها از روش مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. مصاحبه به‌عنوان اصلی‌ترین روش گردآوری اطلاعات در تحقیق پدیدارشناسی مطرح است که باعث می‌شود مصاحبه‌شوندگان نظرات خود را درباره موضوع خاص به آن صورت که آن را ادراک کرده‌اند بیان کنند. مصاحبه نیمه ساختاریافته مصاحبه‌ای است که در آن سؤالات مصاحبه از قبل مشخص می‌شود و از تمام پاسخ‌دهندگان، پرسش‌های مشابه پرسیده می‌شود؛ اما آن‌ها آزادند که پاسخ خود را به هر طریقی که می‌خواهند پاسخ دهند.

استفاده شد. برای معیار اعتمادپذیری، اطلاعات در اختیار سه تحلیل گر کیفی قرار گرفت و کدگذاری و تحلیل داده ها به صورت جداگانه انجام شد که در ۹۵ درصد موارد، نتایج تحلیل و کدگذاری تحلیل گرها با کدگذاری این پژوهش تشابه داشت. در معیار تأییدپذیری، علاقه به مقوله مورد مطالعه، تماس درازمدت با این مقوله و تلاش برای کسب نظرات دیگران در این زمینه از عوامل تعیین کننده تأییدپذیری بود. همچنین برای بررسی میزان انتقال پذیری، نتایج در اختیار سه شرکت کننده خارج از گروه شرکت کنندگان قرار داده شد که آن ها نیز نتایج را تأیید کردند.

یافته‌های تحقیق در این قسمت در دو بخش عرضه‌شده‌اند: بخش اول شامل داده‌های توصیفی تحقیق و بخش دوم ارائه یافته‌ها و داده‌های کیفی تحقیق است. ابتدا داده‌های توصیفی شامل ویژگی‌های جمعیت شناختی شرکت‌کنندگان در قالب جدول و سپس یافته‌های تحقیق ارائه شده است، برای ارائه یافته‌های تحقیق، جداول کدگذاری باز، کدگذاری محوری و انتخابی مربوط به داده‌های به‌دست‌آمده از پاسخ مصاحبه‌شوندگان ارائه شده است. برای اطمینان از صحت و دقت داده ها، از معیارهای چهارگانه شامل اعتبار، تأییدپذیری، قابلیت اعتماد و انتقال پذیری استفاده گردید. جهت افزایش معیار اعتبار در این پژوهش از مواردی همچون تخصیص زمان کافی برای جمع آوری داده ها و حسن ارتباط با شرکت کننده ها

جدول ۱: اطلاعات جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

متغیر	سطوح	فراوانی	درصد
تحصیلات	فوق لیسانس	۲	۱۴/۳۲
	لیسانس	۲	۱۴/۳۲
	دیپلم	۶	۴۲/۸۴
	سیکل	۴	۲۸/۵۲
	جمع	۱۴	۱۰۰٪
وضعیت اقتصادی	خوب	۳	۲۱/۴
	متوسط	۷	۵۰
	ضعیف	۴	۲۸/۶
	جمع	۱۴	۱۰۰٪
سن	۲۳-۳۵ سال	۵	۳۵/۷
	۳۶-۴۸ سال	۹	۶۴/۳
	جمع	۱۰۰	۱۰۰٪
جنس	مرد	۷	۵۰
	زن	۷	۵۰
	جمع	۱۴	۱۰۰٪

در بازه سنی ۳۶-۴۸ سال قرار داشتند. هم چنین ۵۰ درصد مشارکت کنندگان در پژوهش (زن) و ۵۰ درصد دیگر (مرد) بودند. در جدول زیر (۲) مقوله‌بندی و کدگذاری مربوط به دلایل افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی حاصل از مصاحبه نیمه ساختاریافته، مشاهده می‌شود.

داده‌های جدول ۱ اطلاعات دموگرافی ۱۴ نفر از والدین را نشان می‌دهد. طبق اطلاعات جدول فوق، سطح تحصیلات مشارکت‌کنندگان (۱۴/۳۲٪ فوق لیسانس، ۱۴/۳۲٪ لیسانس، ۴۲/۸۴٪ دیپلم و ۲۸/۵۲٪ سیکل) بودند. از نظر وضعیت اقتصادی (۲۱/۴٪ خوب، ۵۰٪ متوسط و ۲۸/۶٪ ضعیف) بودند. در ضمن ۳۵/۷٪ مشارکت کنندگان در بازه سنی ۲۳-۳۵ و ۶۴/۳٪

جدول ۲: کدگذاری عبارات مهم دلایل افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز	مثال هایی از جمله های مصاحبه شوندهگان
عوامل فردی	مشکل جسمی و پیامد آن	نقص جسمی - پیامدهای نقص جسمی در عملکرد تحصیل دانش آموزان	- تحصیل در مدرسه نیاز به یک سری توانایی های جسمی حرکتی دارد که فرزندم فاقد آن توانایی هست.
	موانع روانی و شخصیتی	اعتماد به نفس پایین - ضعف خودباوری - احساس ناتوانی - اضطراب - احساساتی بودن - تصور منفی از خود - وابسته بودن	- دخترم می گوید من هرچقدر هم بخوانم باز یاد نمی گیرم. - من بدون کمک کسی نمی توانم درس بخوانم. - من موقعی که درس را یاد نمی گیرم دست و پایم را گم می کنم.
عوامل خانوادگی	عدم پذیرش فرد از سوی خانواده	دست کم گرفته شدن از سوی خانواده	- خانواده ها میگویند به خاطر این که درس خوب نمی خوانی، در آینده هیچ چیزی نمیشوی.
	سخت گیری خانواده ها	معیارهای سخت والدین - مقایسه فرزند خود با سایر دانش آموزان - ممانعت از ادامه تحصیل فرزندان در برخی مدارس روستایی - تحصیلات پایین والدین	- خانواده ها بخاطر ضعف تحصیلی دانش آموز، آنها را تحقیر و حتی تنبیه می کنند. - بارها شده فرزندان خود را با شاگردان ممتاز مدرسه مقایسه کردیم. - در روستای ما دخترها رو خیلی زود شوهر میدن و این باعث میشه کسی به فکر ادامه تحصیل نباشه - ما چه گلی به سرمون زدیم که اینام بزنی!
عوامل اقتصادی	مشکلات مالی	نداشتن پول و درآمد - وابستگی مالی به خانواده	- حداقل درآمد برای اداره زندگی را نداریم چه برسه به مدرسه و کتاب و... - دانش آموزانی که وضعیت مالی خوبی دارن برای جبران ضعف تحصیل خود در کلاسهای تقویتی شرکت می کنند ولی دانش آموزانی که مثل ما فقیر هستند دچار افت یا حتی ترک تحصیل می شوند.
	نبود امکانات رفاهی	نداشتن خانه مناسب - نداشتن وسایل کمک آموزشی و ابزارهای مناسب در منزل	- دولت به فکر معیشت معلمان و دانش آموزان نیست. - امکانات خیلی کمی در مدارس موجود هست.
عوامل حاکمیتی	عدم حمایت مالی دولت	به فکر نبودن دولت - عدم ارائه تسهیلات آموزشی مختلف از سوی دولت	- محتوای کتاب ها بقدری بد نوشته شده که حتی ما والدین هم سردر نمیابیم. - مسئولین بالادستی، نیازهای خود را در قالب نیازهای دانش آموزان نوشته اند که بنظرم خیلی جای تامل دارد. - درارزشیابی کیفی دانش آموز تلاش چندانی برای قبولی خود بخرج نمی دهد بخاطر اینکه میدانم در هر صورت ارتقا خواهد یافت!
	جو سازمانی نامناسب از سوی دولت	فضای خشک و بی روح مدرسه و کلاس - مرتبط نبودن محتوای کتاب ها با نیازهای دانش آموزان - ارزشیابی نادرست نظام آموزشی کشور	- رفتار مردم با معلمان خوب نیست و شان و وضعیت معیشتی معلمان رو نادیده میگیرن. - معلمی که آرامش روانی ندارد قطعاً تدریس خوبی نیز نخواهد داشت. - افت شدید جایگاه و شأن معلمان نزد دانش آموزان موجب تبعات بعدی آن مانند نافرمانی، بی نظمی و کم توجهی آنها به درس و مشق می شود. - باید مشاور متخصص تحصیلی باشه که هم برا مشکلات تحصیلی و هم رشدی دانش آموزان مفید باشه. - بعضی دانش آموزان مهارتهای خوبی دارن که وجود مشاور خوب میتونه استعدادهای خوبی رو از بینشون کشف کنه.
عوامل فرهنگی - اجتماعی	بی توجهی به شان معلم	رفتار منفی نسبت به معلم - منفک کردن معلمان از سوی مردم	- رفتار منفی نسبت به معلم - منفک کردن معلمان از سوی مردم
	نبود مشاور متخصص	نبود مشاوره متخصص تحصیلی برای مقطع ابتدایی - منعکس نشدن توانایی های دانش آموزان از سوی مشاوران	- باید مشاور متخصص تحصیلی باشه که هم برا مشکلات تحصیلی و هم رشدی دانش آموزان مفید باشه. - بعضی دانش آموزان مهارتهای خوبی دارن که وجود مشاور خوب میتونه استعدادهای خوبی رو از بینشون کشف کنه.

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز	مثال‌هایی از جمله‌های مصاحبه‌شوندگان
	آسیب‌های اجتماعی	اعتیاد - طلاق - پاندمی کرونا	- شیوع ویروس کرونا معادلات و نظم موجود در تعلیم و تربیت را به هم زد به گونه‌ای که دیگر معلم و دانش‌آموز محور اصلی تعلیم و تربیت نیست و مدرسه از مکان اصلی و مبدا آموزش خارج شده است. - من نهایتاً بتونم به فکر مواد خودم باشم نه تکلیف بچه‌هام! - از وقتی که طلاق گرفتیم فرزندم دچار افت تحصیل شده است.
	جایگزین شدن اهداف کم‌اهمیت‌تر به جای تحصیل	خارج شدن از هدف اصلی تحصیل - معیارهای سخت برای تحصیلات	- هدف از درس و مدرسه گم‌شده و خیلی‌ها اصلاً هدفهای دیگری (کارآزاد) در ذهن خودشان دارن. - قبلاً مگر اینهمه کلاس‌های جبرانی و زبانی و ریاضی و غیره نبود کسی نمیتونست درس بخونه و موفق بشه!

بحث و نتیجه‌گیری

هر چند مصاحبه‌کننده با نمونه محدودی از مشارکت‌کنندگان، نمی‌تواند نتایج قابل‌تعمیمی را به لحاظ آماری در برداشته باشد، اما می‌تواند لایه‌های پنهان و عموماً مغفول‌مانده در این حوزه را بیشتر آشکار نماید. بدلیل ماهیت پژوهش‌های کیفی در ژرف‌نگری، یافته‌های این مطالعه، به لحاظ شناسایی جزئیات مربوط به نقاط ضعف و قوت و اثرگذاری آن‌ها بر پیشرفت یا افت تحصیلی دانش‌آموزان، با برخی از تحقیقات کمی انجام شده در این حوزه، تفاوت دارد. در مجموع، تحلیل عمیق دیدگاه‌های والدین در خصوص وضعیت افت تحصیلی دانش‌آموزان موجب شناسایی و دسته‌بندی پنج مورد به عنوان عوامل اصلی افت تحصیلی دانش‌آموزان مطرح گردید که به ترتیب عبارتند از: عوامل فردی، خانوادگی، حاکمیتی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های، آوارز، کابریا و توماس (۲۰۱۲)، ابراهیم کافوری ملکی و خسروبابادی (۱۳۹۴)، باسلاندی و مک کاج (۲۰۰۶)، هنری^۶ و همکاران، (۲۰۱۰)؛ پتل^۷، (۲۰۰۸)؛ پیرکمالی، مومنی‌مهمویی، پاکدامن (۱۳۹۲)؛ ملایی‌نژاد، (۱۳۹۱) [۹] [۵] [۱۰] [۱۴] [۱۵] [۱۶] [۱۷] همسو است. با توجه به اهمیت واکاوی و بازنمایی افت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی، در ادامه بر تفسیر ابعاد و زوایای علل اصلی این عوامل پرداخته شده است.

در واقع منظور از افت تحصیلی، کاهش عملکرد تحصیلی دانش‌آموز از سطحی رضایت‌بخش و خوب به سطحی نامطلوب است؛ یعنی مقایسه سطح عملکرد تحصیلی قبلی و فعلی دانش‌آموز بهترین شاخص افت تحصیلی است. البته برای پیدا کردن علل یک مشکل نمی‌توان به یک علت بسنده کرد، بنابراین برای یافتن علل افت تحصیلی باید مسائل گوناگونی را مانند هوش، انگیزه، هدف، روش مطالعه، اضطراب امتحان، توجه و تمرکز و... مورد توجه قرار داد. یکی از عوامل آموزشی که در افت یا پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تعیین‌کننده است،

محتوای برنامه درسی و در واقع کتاب‌های درسی است که به دانش‌آموزان ارائه می‌شود. این مسئله از دو جهت در نظام آموزشی حائز اهمیت است. اول آن که: ارزشیابی تحصیلی و استخدامی، تعیین صلاحیت علمی افراد و نیز ملاک ورود به دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی بر محور کتاب‌های درسی و فهم محتوای آن استوار است. دوم این که: اگر بگوییم کتاب‌های درسی تنها وسیله آموزشی است که در اختیار معلمان قرار می‌گیرد، سخنی به‌گراف نگفته‌ایم. عواملی مانند عدم تناسب نیازها و علایق دانش‌آموزان با محتوای کتب درسی و عدم هماهنگی اهداف آموزشی با نیازها و علایق دانش‌آموزان نیز از عوامل افت تحصیلی می‌باشند. اگر محتوا، روش و فنون آموزش و پرورش واقعاً با نیازها و رغبت‌ها و مسائل و مشکلات دانش‌آموزان تناسب داشته باشد، باعث می‌شود که آنها در تحصیل بهتر کوشش کنند و تحصیلات خود را به پایان برسانند و در نتیجه از میزان ترک تحصیل کاسته شود. از آن جایی که دانش‌آموزان بیشتر وقت خود را در دوران تحصیل در مدرسه سپری می‌کنند، نقش تربیتی خانه و خانواده در این مدت کم می‌شود، اما نکته حائز اهمیت در این میان رابطه والدین با مدرسه است که هرچه این ارتباط بیشتر و محکم‌تر باشد، تربیت دانش‌آموزان بهتر و اصولی‌تر می‌گردد. دانش‌آموزان همیشه نگاه الگویی به معلم، معاون، مدیر و به طور کلی کارکنان مدرسه خود دارند، از این رو مدارس و مجموعه عوامل آن بیشترین تأثیر را از نظر تربیتی بر آنها دارند. علم در کودکی نقشی بر روی سنگ است و رفتارهای تربیتی در دانش‌آموز دوره ابتدایی، اثر بر روی نقشه است که تا پایان عمر در شخصیت او پایدار می‌ماند، و برای اینکه دانش‌آموزان براساس اهداف و آموزه‌های دینی تربیت شوند، معلمان باید هم‌و غم خود را معطوف به نقش تربیتی و تأثیرپذیری آموزش در آنان کنند. بنابراین نقش معلمان از نظر توانایی آنان در اداره کلاس، تحصیلات معلمان و رفتار آنان در کلاس، از دیگر عوامل

انجام‌پذیرفته و راهکارهایی برای کاهش این فشار و بهبود شرایط آنها در نظر گرفته‌شود.

واژه نامه

1. Alvarez	آلوارز
2. Cabrera	کابریرا
3. Tomas	توماس
4. Basanite	باسلانیدی
5. McCook	مک کاج
6. Henry	هنری
7. Patel	پتل

فهرست منابع

- [1] Agrusa ED. Exploring the relationship of learning strategies and Transformational leadership for business managers, (Doctoral dissertation, University of Southern California). 2010.
- [2] Najimi, A, Sharifirad G, Amini MM, Meftagh SD. Academic failure and students' viewpoint: The influence of individual, internal and external organizational factors. *Journal of Education and Health Promotion*, 2013; 2(22): 1-4.
- [3] Rafoth MA. Academic failure, prevention of. In C. D. Spielberger, & C. D. Spielberger (Ed.), *Encyclopedia of applied psychology*, Boston, MA: Academic Press. 2004; 1.
- [4] Ghasemi SF, Hassanvand Sh, Valizadeh F. A study of the frequency of academic failure and the factors affecting it from the perspective of Khorramabad School of Nursing and Midwifery students. *Journal of Nursing Education*. 2014; 3(1): 72-73.
- [5] EbrahimKafouri K, Maleki H, Khosroabadi A. Investigating the role of Klein curriculum elements in academic failure, examining the first year of high school mathematics from the perspective of course partners. *Research in Curriculum Planning, Twelfth Year*, 2015; 2, 17 (44): 50-62.
- [6] SHojayishamirani R, Ebrahimzade I, SHafigh N, Nurzade R. Meta-analysis of some family, personal and educational factors affecting the academic failure of high school students. 2021; 37(145): 33-52.
- [7] Keating J, Reid A, Cranston N, Mulford B. Primary school principals and the purposes of education in Australia: Results of a

آموزشی مؤثر بر افت تحصیلی دانش آموزان است. بنابر این توصیه می شود معلمان قبل از ورود به نظام آموزشی، با معیارهای مطلوب گزینش شوند و سپس با برنامه ای مشخص و هدف دار تربیت گردند. در این زمینه، رغبت فرد به شغل معلمی از اهمیت خاصی برخوردار است. باتوجه به میزان حضور بچه ها در مدرسه، عوامل و دست اندرکاران آن از جمله معلم بر تأثیرپذیری کودک نقش به سزایی دارند.

پیشنهادها

پیشنهادهای زیر برای ایجاد مدرسی با محیط مطلوب، برای رشد و پرورش استعداد های نهفته و شکوفا کردن قوه ابتکار و خلاقیت، آموزش آداب و ارزش های اسلامی و رفع افت تحصیلی دانش آموزان است تا افرادی سازنده برای جامعه تربیت شوند و انتظار جامعه از نظام آموزشی به طور بهینه فراهم شود.

- با توجه به اهمیت محتوای کتاب های درسی در بی علاقه شدن دانش آموزان به آموزش، پیشنهاد می شود مؤلفان و برنامه ریزان کتاب های درسی تا حد امکان، محتوای کتاب ها را مورد بازبینی قرار دهند و مطالب درسی را مطابق با نیازهای دانش آموزان تدوین کنند.

- گسترش کلاس های آموزش خانواده و افزایش همکاری خانه و مدرسه برای آشنا ساختن اولیای دانش آموزان با مسائل درسی امری ضروری به نظر می رسد.

- با توجه به وجود تردیدها و ذهنیت منفی در دیدگاه های معلمان ابتدایی نسبت به ثمربخشی برنامه ارزشیابی توصیفی به دلیل اثرات نامطلوبی که در کاهش شوق و انگیزه تلاش در دانش آموزان به ویژه در دانش آموزان توانمند، برجای گذاشته است، پیشنهاد می گردد تا ضمن مطالعه ای جامع، به منظور کاهش آثار منفی ناشی از اجرای طرح بر عملکرد دانش آموزان و معلمان، از طریق آموزش های نگرش محور، نسبت به اصلاح ذهنیات معلمان و به ویژه توانمندسازی آنها در اجرای مؤثر این برنامه، تدابیر لازم اندیشیده شود.

- با توجه به گزارش نگران کننده اکثریت معلمان، در خصوص کاهش شوق، حساسیت و انگیزه تلاش دانش آموزان ابتدایی نسبت به یادگیری و تحصیل، ضرورت دارد تا تدابیری منطقی و شدنی برای بهبود این وضعیت نگران کننده، اندیشیده شود. استفاده از ظرفیت های بالقوه سنجش اصیل در ایجاد شوق و فعالیت در دانش آموزان، یکی از مناسب ترین تدابیر به شمار می رود.

- با توجه به کشف واقعیتی با موضوع بروز نوعی فشار روانی و جسمی پر دامنه بر معلمان ابتدایی، ضرورت دارد تا نسبت به شناسایی عمیق تر آن، پژوهش های مستقل و جامعی

- teachers of experimental sciences with motivation, attitude and academic achievement of fifth grade elementary students. *Journal of Curriculum Planning Research (Knowledge and Research in Educational Sciences-Curriculum Planning*, 2013; 10 (37): 123-135.
- [17] MullahNejad A. Desirable professional qualifications of student elementary school teachers. *Quarterly Journal of Educational Innovations*. 2011; 11 (44): 33-62.
- [18] Eftekhari A, Badri A, Savadi A. Analysis of villagers' perceptions of life progress, and its dimensions and obstacles (Case study: Dosari village, Jiroft plain). *Rural Research*, 2012; 3 (3): 73-51.
- [19] Rezvani M, Mansoorian H, Ahmadi F. Upgrading the village to the city and its role in improving the quality of local life. *Quarterly Journal of Rural Research*, Tehran, 2009; 7.
- [20] Graneheim UH, Lundman B. Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 2004; 24(2):105-112.
- [21] Elo S, Kyngas H. The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 2008; 62(1): 107-115.
- [22] Hooman HA. A practical guide to qualitative research. Tehran: Samat Publications. 2014.
- [23] Maxwell JA. *Qualitative research design: An interactive approach*. Sage publications. 2012; 41
- national survey, *Journal of Educational Administration*, 2010; 48(4): 517-539.
- [8] Lee G. Holistic Assessment (HA) in Primary Schools. Report of the Primary Education Review and Implementation Committee (PERI), CPDD MOE. 2010.
- [9] Alvarez PY, Cabrera L, Tomas J. The problem of university drop out. *Revista Electronica de Investigation Evaluation Educative*, 2012; 12(2): 171-203.
- [10] Basanite U, McCook D. Factors related to the under achievement of university students. *Turkey Roeper Rev*, 2006; 28(4): 210-15
- [11] Salsabili, N, Ghasemi, N. Factors Affecting Academic Failure: A Look Again at Internal and External Factors. *Quarterly Journal of Education*. 2005; (83): 25-59.
- [12] Sebat PM. The role of teacher understanding in aligning assessment with teaching and learning in Setswana home language. Master Thesis. University of South Africa. 2011.
- [13] Araghieh A, Barzabadi FN, Behjati AF, NaderiZadeh G. The role of teachers in the development of learning Procedia - Social and Behavioral Sciences. *Opportunities*. 2011; 29: 310-317.
- [14] Henry GT, Thompson CL, Fortner CK, Zulli RA, Kershaw DC. the impacts of teacher preparation on student test scores in North Carolina public schools. Chapel Hill, NC: The Carolina Institute for Public Policy. 2010.
- [15] Patel B. Exploring the role of a head teacher in the teaching learning process of schools (Unpublished master's dissertation). Aga Khan University, Karachi, Pakistan. 2008.
- [16] Pirkamali M, MomeniMahmavi H, Pak Daman M. Investigating the relationship between the level of self-efficacy of